

N:o 50.

Ank. till Riksd. Kansli d. 6 Maj 1870, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg i 1 § 2 mom. af Kongl. Förordningen den 14 April 1866, om jords och lägenhets afstående för allmänt behof.

Omförmälda § är af följande lydelse: »Der Konungen pröfvar nödigt, att jord eller lägenhet, som enskild man, menighet eller inrättning tillhör, begagnas skall, antingen till rikets försvar, till allmän väg, bro, hamn eller lastningsplats, till torg eller gata i stad, till uttappning eller sänkning af sjö, till strömmrensning, farled eller annan vattenledning, till allmän byggnad eller till dylikt allmänt behof, vare egare pligtig att afstå hvad för ändamålet fordras; njute dock den, som härigenom skada lider, ersättning derför. Har egare af flygsandsfält försummat att derom taga sådan vård, som särskildt föreskrifven är; ege ock Konungen förordna, att det fält afstås skall; och gälle i öfrigt, i fråga om vilkoren för afträdande deraf, hvad i denna förordning om annan jord eller lägenhet stadgas.

Är fråga om jords eller lägenhets begagnande endast för utläggning af elektriska ledningstrådar, utan att genom anläggningen eller dess framtida skötsel och vård något synnerligt men i nyttjanderätten till jorden eller lägenheten egaren tillskyndas, bör hvad för ändamålet behöfligt är upplåtas, utan att jorden eller lägenheten löses. För intrång, som derigenom må kunna förorsakas, vare dock den, som intrånget lider, om han derå gör anspråk, berättigad till ersättning.

Kan ej öfverenskommelse träffas om ersättning, som, efter hvad ofvan sägs, utgå bör; då skall frågan härom prövas af särskild nämnd, som vid underrätt i den ort, der jorden eller lägenheten ligger, tillsättes på sätt här nedan stadgas.»

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 20, som blifvit till Lag-Utskottets behandling öfverlemnad, har Herr C. *Hammarhjelm* anfört, hurusom i närvarande tid, då den ena uppfinningen jagade den andra, det vore naturligt, att den civila lagstiftningen, för såvidt den stode i sammanhang med industriela eller tekniska föremål, vore i behof af förändring eller tarfvade tillägg. Så vore nu förhål-

landet i fråga om förenämnda Kongl. Förordning. Under sistlidna år hade här i landet blifvit uttagna två särskilda patent å en ny method för transport af förnämligast malm, tackjern, kol och dylikt tyngre gods icke å en väg som följde marken, utan uppe i luften på vidpass 10 till 20 fots höjd öfver jordytan. Methoden bestode nemligen deri, att lådor eller korgar af lämplig form och storlek hakades fast på en ändlös järntrådslina, hvilken, upplagd i likhet med de elektriska telegrafrådarna på stolpar, sattes i rörelse af en lokomobil, fast ångmachin eller vattenkraft och löpte i rullar, sålunda bringande å ena sidan de lastade lådorna eller korgarne till sin bestämelseort, och å den andra de efter lossningen tomma lådorna tillbaka till banans utgångspunkt i och för ny lastning. Kostnaden för sådana järntrådsbanor blefve högst betydligt billigare, såväl hvad anläggning som trafikering anginge, än för vanliga jernvägar; och då man kunde utan svårighet föra en järntrådsbana öfver hvilka branta stigningar som helst, lämpade sig sådana banor särdeles väl för bergslagsorter och dessutom för många andra ställen i vårt land. Redan vore fråga om att anlägga banor af detta slag dels i Skåne och dels vid Finspong, hvarest en bana vore nära fullbordad. Men om på det sednare stället något hinder för verkställandet af ett sådant företag icke mötte från främmande jordegares sida, enär banan gick öfver bruksegarens egen mark, vore detta ej öfver allt att påräkna; och just af denna anledning vore ett stadgande af nöden, som satte anläggningen af järntrådsbanor i paritet med upprättandet af elektriska telegrafinier, med hvilka de förra hade en i ögonen fallande likhet, i så fall att till dem icke tarfvades mera mark, än som åtginge till de nödiga stolparnes uppställning äfvensom vid ändpunkterna till utrymme för varornas lossning och lastning jemte upplagsplats för desamma och bostäder för banbetjeningen.

Motionären föreslår derföre, »att 1 § 2 mom. af Kongl. Förordningen den 14 April 1866 måtte erhålla ett tillägg näst efter orden »elektriska ledningstrådar», som afser att gifva sådana »järntrådsvägar» samma rätt i afseende på expropriation, som elektriska telegrafan.»

Instämmande med motionären deruti att utvecklingen af den civila lagstiftningen, såvidt den står i sammanhang med industriella uppfinningar, bör hålla någorlunda jemna steg med dessa, måste Utskottet dock härmed erinra, att, innan någon lagstiftningsåtgärd i sådant afseende vidtages, behovet deraf bör vara fullt konstateradt, hvilket icke synes i förevarande fall vara förhållandet. Motionären har nemligen i detta hänseende endast uppgifvit, dels att en järntrådsväg vid Finspong, som går helt och hållet öfver egarens mark, är nära färdig, och dels att anläggning af dylika vägar i Skåne är i fråga.

Derjemte bör framför allt bemärkas såsom en allmänneligen erkänd grundsats, att skyldigheten för en jordegare att underkasta sig expropriation icke må ega rum i annat fall, än när jorden erfordras för allmännyttigt ändamål, och att den som för sin enskilda fördel vill förvärfva egande- eller nyttjanderätt till annans jord,

måste derom med honom träffa öfverenskommelse. Om än de ifrågavarande vägarne kunna blifva ett fördelaktigt transportmedel för särskilda bruks- och fabriksinrättningar, synes föga anledning förefinnas, att de komma att användas såsom allmänna kommunikationsmedel, hvarförutan expropriationslagen ej kan eller bör på dem vinna tillämpning. Men äfven under antagande att anläggningen afsåge ett sådant ändamål, skulle Utskottet tveka att tillstyrka motionärens förslag. En telegrafledning medför ingen eller åtminstone högst ringa olägenhet för den, öfver hvars mark ledningen går. Annorlunda torde förhållandet blifva med järntrådsvägar. Då telegrafstolpen helt enkelt nedsättes i marken och endast undantagsvis fordrar särskildt stöd, måste för de till järntrådsvägens uppbärande anbragta pelare ett större jordområde och en fastare underbyggnad blifva erforderliga. Dessa pelare måste vara tillgängliga för smörjning af derå befintliga rullar och för säkerligen ofta påkommande reparationer, hvarföre markens begagnande dem emellan till väg otvifvelaktigt blifver behöfligt. Sannolikt komme ock, till följd af linans svängningar och skakningen vid lådornas eller korgarnas passerande öfver rullarne, faran af nedfallande delar af den transporterade lasten att blifva allt för stor, för att den derunder befintliga marken skulle kunna vara egaren till gagn.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, anser Utskottet frågan åtminstone för närvarande icke vara i det skick, att den kan utgöra föremål för en lagstiftningens åtgärd i föreslagna syftningen; och hemställer derföre,

att förevarande motion ej må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 Maj 1870.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.
